

Η ΚΑΛΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΔΙΗΓΗΜΑ

Ἀκούσατε, ὦ ἄνδρες πολιτικοί, καὶ συνετι-
σθῆτε! . . .

Πρὸ εἰκοσαετίας ἀνεγνωρισμένος ἀρχηγὸς τῆς Βολιβιανῆς Δημοκρατίας ἦτο ὁ στρατηγὸς Βέλζου, ὅστις στρατηγὸς Βέλζου εἶχεν ἐπαναστατήσει ἄλλοτε κατὰ τοῦ Βελάσκου, ὅστις Βελάσκος εἶχεν ἐπαναστατήσει προγενεστέρως κατὰ τοῦ στρατηγοῦ Βαλλιθιάν, ὅστις Βαλλιθιάν εἶχε βιαίως ἀνατρέψει κατὰ τὸ 1844 τὸν Σάντα Κρούζ, καὶ οὕτω καθεξῆς κατ' ἀνιούσαν σειράν ἐν τοῖς ζωηροτάτοις χρονικοῖς τῆς χαριεστάτης ταύτης χώρας.

Οἱ προκατόχοι τοῦ Βέλζου ἐπ' ὀλίγον μόνον χρόνον εἶχον παραμείνῃ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ· αὐτὸς ὁμῶς εἶχεν ἀναρριχηθῆ καὶ προσκολληθῆ ἐπ' αὐτῆς μετὰ γαληνίου ἐπιμονῆς πρὸ δεκαπενταετίας ἤδη, δηλαδή πρὸ αἰῶνος σχετικῶς πρὸς τὰ εἰθι-
σμένα ἐν Βολιβίᾳ. Τὸ ρητὸν «ἐδῶ ἔφθασα ἐδῶ καὶ θὰ μείνω» ὑπῆρξε πάντοτε τὸ ἀγαπητὸν εἰς πάντας τοὺς ἀνέτως καθημένους ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ κοινωνικοῦ οἰκοδομήματος, καλῶς δ' ἐξεταζόμενον τὸ πρᾶγμα φαίνεται ἀνθρώπινον καὶ λίαν φυσικόν. Πλὴν οὐχ ἦττον ἀνθρώπινος καὶ φυσικὸς εἶνε καὶ ὁ φθόνος ἐκείνων οἵτινες ἀπομένουσι κάτω ὄρθιοι καὶ κεχηνότες παρὰ τὴν βᾶσιν τῆς κλίμακος καὶ ἡ ἐπιθυμία ὅπως ἀνέλθωσι καὶ αὐτοὶ καὶ καθήσωσιν ἐκεῖ ἐπάνω ἐν ἀνέσει. Τὸ «σῆκω ἐσύ νὰ καθήσω ἐγὼ» εἶνε ἐπίσης ρητὸν αἰώνιον.

Μεταξὺ αὐτῶν τῶν φθονούντων τοὺς ἄλλους καὶ ἀχθομένων διὰ τὴν θέσιν των ἦτο εἰς καὶ ἐκ τῶν πρώτων μάλιστα ὁ Μελγαρέχος, στρατηγὸς καὶ αὐτός. Καὶ ποῖος δὲν εἶνε στρατηγὸς εἰς τὰς περὶ τὸν Ἰσημερινὸν χώρας; Πλὴν ἡ ἀνατροπὴ τοῦ Βέλζου δὲν ἦτο ἐπιχείρημα εὐκατόρθωτον, ἐπειδὴ ὁ παράδοξος ἐκεῖνος πρόεδρος ἐκυβέρνηα ἄνευ καταπίεσεων καὶ ἡγαπάτο παρὰ τοῦ λαοῦ.

Οὐδέποτε ἀνώτατος ἀρχηγὸς κράτους εἰδείξε χαρακτῆρα μᾶλλον ἀξιαγάπητον. Συνείθιζε μάλιστα νὰ συμπεριφέρηται πρὸς τοὺς ἀντιπρόσωπους τῶν ξένων δυνάμεων κατὰ τρόπον φαιδρύνοντα τοὺς συγχρόνους του. Ἰδοὺ ἐν παράδειγμα: Ἡ θυγάτηρ τοῦ Βέλζου καίπερ δεκαπενταετίας μόλις, ὡραία, πλουσία, ἔπασχεν ἐκ θανασίμου ἀνίας, ἐκ χανώσεως, ἐξ ἀνιάτου μελαγχολίας. Οἱ ἰατροὶ τῆς πόλεως Πάζ, τῆς πρωτεύουσας, ἐμελέτων τὴν νόσον, συνεζήτουν καὶ ἀνεγνώριζον τὴν ἀδυναμίαν των. Ἡ ἐπιστήμη καὶ ἐν αὐτῇ προσέτι τῇ Ἀμερικῇ ἔχει ὄρια.

Ὁ Βέλζου ὁμῶς εἶχεν ὑποσχεθῆ νὰ τοὺς

ἀπαγγονίση, ἂν ἡ θυγάτηρ του δὲν ἤθελε θεραπευθῆ· καὶ τὸ κακὸν εἰδενόυτο ὅσημέραι. Πρωίαν τινὰ εἰσελθὼν εἰς τὸν θάλαμόν της εὗρεν αὐτὴν ὠχροτέραν, μελαγχολικωτέραν παρὰ ποτε. Ἦρχισε νὰ τὴν καθικετεύῃ εὐγλώττως.

— Θέλεις λοιπὸν ν' ἀποθάνῃς καὶ νὰ μὲ κάμῃς κ' ἐμὲ ν' ἀποθάνω ἐξ αἰτίας σου; Πόθεν προέρχεται αὐτὴ ἡ θλιβερὰ ἀδιαφορία σου, αὐτὴ ἡ πένθιμος ἀποθάρρυνσίς σου; Δὲν κατέχεις τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῇ δημοκρατίᾳ μας; Δὲν ἔχεις πᾶν ὅ,τι ἐπιθυμεῖς; Τί ἄλλο θέλεις; Θέλεις κανὲν ριπίδιον ἀπὸ πετρᾶ στρουθοκαμήλου, κανὲν πτηνὸν ταριχευμένον;

Ἡ νεάνις ἔσειε σφοδρῶς τὴν κεφαλὴν . . . οὐδὲν ἐξ αὐτῶν ἐπόθει.

— Τί θέλεις λοιπὸν διὰ νὰ εἶσαι φαιδρᾶ, διὰ νὰ φανῆς ἡὐχαριστημένη ἐπὶ μίαν ὥραν, διὰ νὰ γελάσῃς μίαν φορὰν;

Τότε ἡ νεάνις ἀνανήφουσα πρὸς στιγμὴν ἀπὸ τῆς ὄνειροπολήσεώς της ἐπρόφερε τὰς ἐξῆς λέξεις:

— Τότε μόνον θὰ γελάσω ὅταν ἴδω νὰ γελάσῃ καὶ ὁ ἄγγλος πρεσβευτής.

Πλὴν οὐδεὶς εἶχε ποτε ἰδεῖ γελῶντα τὸν ἔκτακτον ἀπεσταλμένον καὶ πληρεξούσιον ὑπουργὸν τῆς Αὐτῆς Βρεττανικῆς Μεγαλειότητος. Ὑποκείμενον ἐπίσημον, ἀπαθές, ἐπιτετηδευμένον ἐπεδείκνυε πάντοτε τὴν ἐπιστημότητά του μετ' ἐξόχου καὶ ἀδιαλείπτου σοβαρότητος. Ἦτο ἡ ἔπαρσις προσωποποποιημένη, ἡ ἀξιοπρέπεια ἐνσεσαρκωμένη.

— Νὰ ὑπάγουν ἀμέσως νὰ ζητήσουν τὸν ἄγγλον πρεσβευτήν, νὰ ἔλθῃ εὐθύς ἐδῶ, πρόκειται περὶ ὑποθέσεως τοῦ Κράτους! ἀνέκραξεν ὁ Βέλζου.

Μετὰ ἐν τέταρτον τῆς ὥρας ὁ πρεσβευτὴς τῆς Ἀγγλίας εἰσήρχετο μεγαλοπρεπῶς καὶ ἐχαιρέτιζε βαθέως προσκλίνων. Πάραυτα χωρὶς νὰ εἶπῃ λέξιν ὁ πρόεδρος τῆς βολιβιανῆς δημοκρατίας ὤρμησε πρὸς αὐτόν, ἤρπασε δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν τὴν ὄσφυν του καὶ ἤρχισε νὰ τὸν γαργαλίξῃ μανιωδῶς. Ὁ πρεσβευτὴς οὐ μόνον κατελήφθη ὑπὸ σφοδροῦ γέλωτος, ἀλλὰ καὶ ἐχοροπήδησεν... Τὸ θέαμα τοῦτο βλέπουσα ἡ νεάνις ἐφαιδρύνθη, κατεχάρη καὶ ἰάθη παραχρῆμα.

Ῥῆξις ἐπηκολούθησε μεταξὺ τοῦ προέδρου καὶ τοῦ πρέσβεως, ὅστις ἀπῆλθεν ἐκ τῆς χώρας. Ὁ λόρδος Πάλμερστον, ὑπουργὸς τότε τῶν ἐξωτερικῶν ἐν Λονδίνῳ, πρὸς ὃν ἀνήνεχθη παραπονούμενος ὁ ἀντιπρόσωπός του, ἀπεφάσισε νὰ ἐκδικήσῃ τὴν τόσον βαρέως προσβληθεῖσαν ἐθνικὴν τιμὴν. Διέταξε νὰ κομισώσιν αὐτῷ τὸν χάρτην τῆς Βολιβίας... καὶ παρητήθη τοῦ σχεδίου του. Ποῦ καὶ πῶς ν' ἀποβιβασθῶσι τὰ στρατεύματα; Ἐπρεπε νὰ διέλθωσι διὰ τῆς Περουβίας ἢ διὰ τῆς Χιλῆς, ὅπερ ἀδύνατον. Ἀφ' ἑτέρου ὁ Βέλζου ἠρνεῖτο ν' ἀποτείνῃ αἰτη-

σιν συγγνώμης. Ἐπὶ εἰκοσαετίαν ἡ Ἀγγλία δὲν ἀντεπροσωπεύθη παρὰ τῆ κυβερνήσει τῆς Βολιβίας, τοῦθ' ὅπερ λέγεται ὅτι οὐδόλως ἐτάραξε τοὺς Βολιβιανούς.

Εὐνόητον ἄρα διατὶ ὁ πρόεδρος ἐκεῖνος ἤγαπατο τόσον πολὺ παρὰ τοῦ λαοῦ του καὶ διετηρεῖτο εἰς τὴν θέσιν του ἔτη ἐπὶ ἔτη παρὰ πᾶσαν συνήθειαν.

Β'.

Οὐχ ἦττον ὁ Μελγαρέχος δὲν ἀπεθαρρύνετο. Ἐμπνεόμενος ἀπὸ τὰς ἐθνικὰς παραδόσεις, παρακολουθούμενος δὲ ὑπὸ τινων φίλων, ἐξ ὧν ὁ πιστότερος ἦτό τις ὀνόματι Λουὶ Γαβάρου, κατῆλθεν εἰς τὰς ὁδοὺς, ἐκραύγασεν ἰσχυρῶς, συνήθροισέ τινας ἀέργους καὶ ἀδολέσχους καὶ παρῶξυνεν αὐτούς, ἀνακράζων πρῶτος: «Κάτω ὁ Βέλζου! Ζήτω ὁ Μελγαρέχος!» Διενήργησεν ἐν ἄλλοις λόγοις πραξικόπημα. Πλὴν ὁ ἐν ἐνεργείᾳ πρόεδρος θεωρήσας τὴν ἀπόπειραν ἀρκετὰ ὀχληρὰν καὶ οἰκτιρμοῦ ἀξίαν, διέταξε νὰ κινήθῃ ὁ στρατὸς καὶ οἱ ἀντάρται ἐξεβλήθησαν τῆς πόλεως δι' ἀποδοκιμαστικῶν κραυγῶν, διὰ τουφεκισμῶν καὶ λιθοβολισμῶν.

Ὁ Μελγαρέχος ἀπεσύρθη εἰς τὰ περιχώρα, ἐκεῖ δὲ συνηνώθησαν μετ' αὐτοῦ νέοι ὀπαδοί, πάντες οἱ κλέπται καὶ οἱ ἀπηλπισμένοι, Ἴνδοί τινες ἐφιέμενοι λαφύρων, φυρμοὶ ἀκατονομάστων ἀχρείων, ἐτοιμῶν νὰ διαπράξωσι τὰ πάντα ἀντὶ τριῶν δραχμῶν ἢ ἀντὶ φιάλης ρακῆς. Ὁ Μελγαρέχος ἠρίθμησε τοὺς ἄνδρας του καὶ εὗρεν αὐτούς τρισχιλίους.

Τρισχίλιοι ἦσαν ἐπίσης καὶ οἱ τακτικοὶ στρατιῶται οἱ ἀφωσιμῶνοιο εἰς τὸν Βέλζου καὶ κατέσθοντες τὴν πόλιν Πάζ. Ἡ πολιορκία ἀπεφασίσθη. Ἡ Πάζ εἶνε πόλις ἀνυπεράσπιστος μὴ ἔχουσα ὀχυρώματα· διὸ ὁ Βέλζου εἰδοποιηθεὶς ἐν καιρῷ ἐξήγαγε τὸν στρατὸν ἐκτὸς τῆς πόλεως καὶ ἀναπτύξας προήσπισεν αὐτήν. Εὐθύς ὡς οἱ δύο ἀντίπαλοι στρατοὶ εὐρέθησαν ἀντιμέτωποι, ἐπέπεσον κατ' ἀλλήλων ὀρητικῶς διὰ τῶν ὄπλων, διὰ τῶν μαχαιρῶν, ἀτάκτως ἀνακράζοντες ἕκαστος τὸ ὄνομα τοῦ ἀρχηγοῦ του καὶ ἐπιφωνοῦντες ἀμφοτέροι μετ' ἴσης πεποιθήσεως: «Ζήτω ἡ Βολιβία!»

Ἴππεῖς καὶ πεζοὶ ἀναμῖξ συνεκρούοντο σφοδρῶς ἐκατέρωθεν διαφιλονεικοῦντες τὴν νίκην· ἦτο ἀληθὴς ἀγὼν περὶ ὑπάρξεως, διότι ἕκαστος τῶν ἀγωνιζομένων ἐπάλαυν ἐπὶ σκοπῶ ὀρισμένῳ καὶ πρὸς ἀτομικὸν ὄφελος· ὁ φονεῶν ἐμελλε νὰ καταλάβῃ τὴν θέσιν τοῦ θνήσκοντος. Διὰ τοῦτο ἐμάχοντο κρατερῶς ἐκ τοῦ συστάδην καὶ προεκάλουν ὀνομαστὶ ἀλλήλους—διότι ὅλοι περίπου ἦσαν γνωστοὶ μεταξὺ των. Ὁ Μελγαρέχος ἀνεζήτηε τὸν Βέλζου, ὁ Βέλζου ἀνεζήτηε τὸν Μελγαρέχον, πλὴν κατὰ μοιραίαν σύμπτω-

σιν δὲν συνητήθησαν. Ἡ συμπλοκὴ ἤρξατο κατὰ τὴν πρωίαν, περὶ τὴν μεσημβρίαν δὲ ἐφάνη ὅτι ὁ πρόεδρος ἐνίκησεν. Τότε ἀφελῶς ὁ Μελγαρέχος ἔστρεψε τὸν ἵππον του καὶ ἀπῆλθεν ἐν τάχει. Ἐκ τῶν ὀπαδῶν του ὅσοι δὲν εἶχον ἵππους ἐσφάγησαν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, οἱ δὲ λοιποὶ ἐμιμήθησαν τὸ παράδειγμα τοῦ ἀρχηγοῦ των καὶ ἐτρέπησαν εἰς φυγὴν.

Ἐπειδὴ ὅμως ὁ Μελγαρέχος ἐκέκτητο τὸν κάλλιστον τῶν ἵππων, συνέβη ὥστε νὰ εὕρεθῇ μόνος εἰς τὴν πεδιάδα, παρακολουθούμενος μετὰ κόπου εἰς ἀπόστασιν διακοσίων μέτρων παρὰ τοῦ πιστοῦ αὐτοῦ ὑπασπιστοῦ, Λουὶ Γαβάρου, πρὸς ὃν τὴν προτεραίαν εἶχεν ὑποσχεθῆ τὸ ὑπουργεῖον τῶν στρατιωτικῶν. Ἐτρέξαν ἀκόμη ἐπὶ δύο ὥρας· οἱ ἵπποι των ἤσθμαινον κεκμηκότες καὶ ἀφρίζοντες. Βέβαιος πλέον ὅτι εἶχεν ἀπομακρυνθῆ ἀρκετὰ ὁ Μελγαρέχος ἐσταμάτησε, μετ' ὀλίγον δὲ κατέφθασε καὶ ὁ δὸν Λουί.

Δάσος πυκνόν, μέλαν, μυστηριῶδες, ἄβατον, ἔκειτο ἔμπροσθέν των.

Γ'.

Τὸ δάσος εἶνε τὸ ἄγνωστον, ἡ σκοτία καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ· τεράστιοι κληματίδες περιπλέκουσι τὰ δένδρα, ἐλίσσανται περὶ τοὺς κλάδους, ἔρπουσι χαμαὶ μὲ τὴν εὐκαμψίαν ὄφως· ἡ σιὰ τοῦ βαρέος καὶ ἀσφυκτικοῦ φυλλώματος καλύπτει χῶρον ὑγρὸν, βορβορῶδη, ἐνθα ὀλισθαίνουσι καὶ ἀναπηδῶσιν ἐρπετά, ὧν ἡ ἀφή προξενεὶ κεραινοβόλον θάνατον, ἐντομα, ὧν ἡ γεινίασις ἀποβαίνει θανάσιμος· εἶνε τὸ καταφύγιον τῶν ἐλλοχῶντων πανθῆρων, ἡ ἐνέδρα τῶν Ἴνδῶν, ἀγριωτέρων καὶ αὐτῶν τῶν θηρίων· εἶνε τὸ κράτος τῶν φοβερῶν συναντήσεων, τῶν ἀκαταπαύστων κινδύνων, τῶν ἀοράτων ἐρπισμῶν, τῶν αἰφνιδίων ψαύσεων, τῶν ἀλησμονητῶν ψιθύρων· εἶνε κόσμος περικαλύπτων πνιγηρῶς καὶ δολίως τοὺς εἰς αὐτὸν εἰσχωροῦντας, ἐνθα ὁ πλανηθεὶς ὀδοιπὸρος συσπειροῦται, συμπύσσεται, αἰσθανόμενος ὅτι ἀπειλεῖται πανταχόθεν, ὅτι περικυκλοῦται ὑπὸ τοῦ θανάτου ὑπὸ παντοίας μορφάς, ὑπὸ τῶν δηλητηριωδῶν φυτῶν, ὑπὸ τῶν ὀδόντων, τῶν ὀνύχων, τοῦ δηλητηρίου τῶν ζῴων, ὑπὸ τοῦ σιδήρου ἐτέρου ἀνθρώπου, πλανηθέντος ὡς αὐτός....

Ὁ Μελγαρέχος ἐκέκτητο τὸ θάρρος τῶν τυχοδιωκτῶν· ἀλλ' ἐν τούτοις ἐσταμάτησεν εἰς τὴν φρικτὴν ἐκείνην ἐσχατιάν.

— Δὸν Λουί, ποῦ εἴμεθα; ἠρώτησεν.

Ὁ δὸν Λουί ἀπήντησε διὰ νεύματος ἀορίστου, ἀποτεθαρρυσμένου. Οὐδ' αὐτὸς ἐγίνωσκεν.

Ἐν τῇ τροπῇ τοῦ στρατεύματος γινώσκει τις μὲν ὅτι φεύγει, ἀλλὰ δὲν γινώσκει ποῦ μεταβαίνει.

— Δυσπιστεῖς πρὸς ἐμέ, δὸν Λουί;

Ὁ δὸν Λουί δὲν ἀπήντησεν· ἴσως τῶ ὄντι

έδυσπίσται. Ὁ Μελγαρέχος ἐξηκολούθησε μὲ τραγικὸν ἦθος:

— Ἴδού ἡ ἀνταμιοβή! Ἐθυσίασθην ὑπὲρ τῆς εὐδαιμονίας τῆς πατρίδος μου· μόνος ἐτόλμησα ν' ἀντιμετωπίσω τὸν τύραννον, νὰ ὑψώσω τὴν σημαίαν τῶν καταπατηθέντων δικαιωμάτων, τῶν ἀπολεσθεισῶν ἐλευθεριῶν ἀνέλαβον τὴν ὑπεράσπισιν τοῦ ὑποδουλωθέντος λαοῦ, οὐδὲ πρὸς στιγμὴν δὲ ἀπέβλεψα πρὸς ἰδιοτελεῆ σκοπὸν—θὰ τὸ ὁμολογήσης, δὸν Λουί—οὐδὲν ἐπέθυμῃσα, οὐδὲν ἠθέλησα, ἐν τῇ γενναίᾳ ταύτῃ ἐπιχειρήσει....

Ὁ δὸν Λουί διελογίζετο:

— Ναί, τίποτε ἄλλο ἐκτός τῆς προεδρείας.

— Τώρα οἱ φίλοι μοι μὲ ἐγκαταλείπουν, εἶμαι κατάρτος, ἡ κεφαλὴ μου εἶνε προγεγραμμένη. Ποῖος θέλει τὴν κεφαλὴν μου; . . Τὴν θέλεις, Λουί; τὴν θέλεις σὺ; . .

Ὁ δὸν Λουί κατακλιθεὶς χαμαὶ καὶ κρατῶν εἰς τὸν βραχίονα περιελιγμένον τὸν χαλινὸν τοῦ ἵππου τοῦ ἐψιθύριζε κρυφίως:

— Οἱ φίλοι τοῦ τὸν ἐγκαταλείπουν; . . ἀφοῦ αὐτὸς ἤρχισεν! . . ἔχει καλὸν ἄλογον . . . τὸ ἰδικόν μου ἔσκασε ἀπὸ τὸν κόπον . . . Τὴν κεφαλὴν σου; ἐξηκολούθησεν ἀπαντῶν μεγαλοφῶνως, τί νὰ τὴν κάμω;

— Θὰ τὴν ὑπάγῃς εἰς τὸν Βέλζου, καὶ αὐτὸς θὰ σὲ συγχωρήσῃ, θὰ σοῦ χορηγήσῃ τὰ πάντα, θέσιν, τιμὰς, πλοῦτον· θὰ γείνης μέγας!

— Αἶ! δὲν μ' ἀφίνει νὰ κοιμηθῶ! . . .
Καὶ ἄνευ πολλῶν ἐνδείξεων σεβασμοῦ ὁ Λουί Γαθάρος κατεβίβασε τὸν πῖλόν του μέχρι τῶν ὀφθαλμῶν του καὶ δὲν ἐκινήθη πλέον.

Καθήμενος πλησίον τοῦ ἠττηθείς στρατηγὸς ἐξηκολούθει τοὺς πικροὺς διαλογισμοὺς του. Τί θὰ ἐγίνετο; τρόφιμα δὲν εἶχε, ἐφοβεῖτο δὲ τὰ πάντα, τοὺς ὀπαδοὺς τοῦ Βέλζου, τοὺς ἰδικούς του αὐτοὺς προσέτι, τὰ θηρία, τοὺς Ἰνδοὺς. Τί νὰ πράξῃ; νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν Χιλὴν, ἣτις θὰ τὸν ἐκράτει αἰχμάλωτον, ὅπως τὸν Σάντα-Κρούζ, ἢ νὰ καταφύγῃ εἰς τὴν Περουβίαν, ἣτις θὰ τὸν παρέδιδεν εἰς τὸν Βέλζου; Ἄλλως τε πῶς νὰ διευθυνθῇ; τίνα μέσα συντηρήσεως εἶχεν; Παντοῦ ἠπέλει αὐτὸν ἡ πενία, ἡ αἰσχύνῃ, ὁ θάνατος.

Παρήλθε μία ὥρα. Αἶφνης ὁ Μελγαρέχος ἀνήγειρε τὴν κεφαλὴν, ἐγάλασε πρὸς στιγμὴν, ἔπειτα ὠρθώθη, καὶ ἔτυψεν ἐλαφρῶς ἐπὶ τοῦ ὄμου τὸν κοιμώμενον, ὅστις ἀνηγέρθη....

— Δὸν Λουί, ἔπνευσε διότι θ' ἀναχωρήσωμεν.

— Καὶ ποῦ θὰ ὑπάγωμεν;

— Εἰς Πάζ!

Δ',

Μόλις εἰς ἀγγελιαφόρος ἀνήγγειλε τὴν νίκην τοῦ Βέλζου καὶ παρευθὺς πάντες οἱ κάτοικοι τῆς Πάζ, ἄνδρες γυναῖκες καὶ παιδιὰ ἐξήλθον σω-

ρηδὸν πρὸς ὑπάντησιν τοῦ προέδρου καὶ τοῦ πιστοῦ αὐτοῦ στρατοῦ. Ἐπανεκάμψαν οἱ νικηταὶ εἰς τὴν πόλιν συνοδευόμενοι ὑπὸ πλήθους ποικιλοχρόου, θορυβοῦντος, κραυγάζοντος ἐξ ἐνθουσιασμοῦ, κλαίοντος ἐκ χαρᾶς· τὰ ἄνθη κατέπιπτον βροχηδὸν ἀπὸ τῶν ἐξωστῶν καὶ πυροβολισμοὶ πυκνοὶ ἀντήχουν εἰς τὰς ὁδοὺς, ριπτόμενοι εἰς τὸν ἀέρα πρὸς ἐνδείξιν ἀγαλλιάσεως κοινῆς. Ἐχόρευον εἰς τὰς πλατείας καὶ οἱ πωληταὶ τῶν ποτῶν δὲν ἐπρόφθανον νὰ γειμίζωσι τὰ ποτήρια διὰ τὰς βραγδαίας προπόσεις. Ὁ Βέλζου ἐφιππος διέσχισε τὴν πόλιν περιστοιχιζόμενος ὑπὸ τοῦ λαμπροστολιστοῦ ἐπιτελείου του. Ἐχαιρέτιζε δεξιὰ καὶ ἀριστερά, ἐκίνει τοὺς βραχίονας, ἔτεινε τὰς χεῖρας, ἔσφιγγε τὰς τῶν ἐνθερμοτέρων, καὶ ἐδόξαζε μεγάλη τῇ φωνῇ τὸν θεὸν τοῦ πολέμου καὶ τῆς δικαιοσύνης. Κατόπιν εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἀνάκτορόν του, ἠσπάσθη τὴν θυγατέρα του καὶ διέταξε νὰ παρασκευασθῶσι μεγαλοπρεπῆ συμπόσια καὶ πανηγύρεις. Ἦτο ὁ καιρὸς τοῦ πότου, ὁ καιρὸς τοῦ τύπτειν τὴν γῆν ἐν ρυθμικῇ ὀρχήσει δι' ἐλευθεροῦ ποδός, κατὰ τὸν ποιητὴν. Ὁ λαὸς συνηθροίσθη εἰς τὰ περίξ τοῦ προεδρικοῦ μεγάρου, ἐξω δὲ καὶ ἔσω ἐπεκράτει θορύβος ἄσμάτων καὶ μουσικῆ ἐκκωφαντικῆ διακοπτομένη ἐκ διαλειμμάτων ὑπὸ τῶν κραυγῶν τῶν μεθύσαν.

Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ὁ Βέλζου ἐνεφανίζετο εἰς τὸν ἐξώστην, ἤγειρε τὸ ποτήριόν του, ἠλόγει τὸ ἐνθουσιῶν πλήθος, ὅπερ ἅμα τῇ ἐμφανίσει του ἐχαιρέτιζεν αὐτὸν διὰ χειροκροτημάτων καὶ ζωηρῶν ζητωκραυγῶν. Ὁ θόρυβος τῆς εὐθυμίας ἐπεκράτει ἀνὰ πᾶσαν τὴν πόλιν φρενιτωδῶς ἐπιτεινόμενος, ὁ δὲ ἀπὸ τῆς παιδάδος πνέων ἄνεμος ἔσειε μετὰ τριγμοῦ ἐπὶ τῶν βριθόντων πλήθους ἀνδρῶν τὰ κυανὰ, ἐρυθρά, κίτρινα σκεπάσματα, τὰ παρόμοια πρὸς ὑπερμεγέθεις σημαίας ἀνακεπταμένας ἐν ἡμέρᾳ ἑορτῆς.

Ἡ πανήγυρις διήρκει πρὸ ὠρῶν ἤδη, ὅτε ὁ Μελγαρέχος εἰσῆλθεν εἰς τὴν πόλιν. Αἱ πρῶται ὁδοὶ ἦσαν ἔρημοι καὶ διῆλθεν αὐτὰς ἐν τάχει, παρακολουθούμενος ὑπὸ τοῦ δὸν Λουί. Μακρόθεν ἤκουσαν τὰς κραυγὰς καὶ τὰ ἄσματα· εἶτα διέκριναν τὴν ζωηρὰν κίνησιν τοῦ πλήθους ἐν τῇ πλατείᾳ πρὸ τοῦ ἀνακτόρου.

Ἀφίππευσαν.

— Ἀκολούθησέ με ἂν θέλῃς, εἶπεν ὁ Μελγαρέχος, ἰδὼν τὸν ὑπασπιστὴν του δισταζόντα.

— Τί θὰ κάμῃς ἐκεῖ μέσα;

— Θὰ ἰδῆς.

Ὁ Μελγαρέχος εἰσέδυσεν εἰς τὸ πλῆθος, ὠθῶν καὶ ὠθούμενος καὶ κραυγάζων «τόπον, τόπον!» χωρὶς νὰ μεριμνᾷ ποσῶς ἂν τὸν ἀνεγνώριζον ἢ ὄχι. Ἐξέθετε τὴν ζωὴν του εἰς προφανέστατον ἄμεσον κίνδυνον.

Ἐφθασεν ἐν τούτοις σῶος, διότι ἀκόμη ἦτο ἐπίφοβος, ἀλλ' ὑπὸ τὰς χλευαστικὰς ἀποδοκιμασίας τοῦ πλήθους μέχρι τῆς πύλης τοῦ προεδρικοῦ μεγάρου. Ἀξίωματικός τις ἰδὼν αὐτὸν ἔδραμε νὰ εἰδοποιήσῃ τὸν Βέλζου. Ὁ Μελγαρέχος ἀνήρχετο τὴν κλίμακα διὰ βήματος ἡσυχωτάτου.

Ὁ Βέλζου ἦτο οἰνοβαρής· ἐνόμισεν ὅτι ἐπρόκειτο περὶ ὑποταγῆς τοῦ ἠττηθέντος.

Ἀνεμνήσθη τοῦ Αὐγούστου καὶ τῆς ἐπεικεικίας του· ἀπεφάσισε νὰ φωνῆ μέγας, γενναϊόφρων πρὸς τὸν Κίνναν καὶ νὰ μὴ τὸν ἀπαγχονίσῃ τὴν ἰδίαν ἐκείνην ἡμέραν· ἐπὶ τῇ ἰδέᾳ δὲ τῆς τῶν αὐτῆς μακροθυμίας του συνεκινήθη μέχρι δακρύων.

— Ἄς εἰσέλθῃ! ἄς εἰσέλθῃ! ἐτραύλισεν· ἡ σημερινὴ ἡμέρα εἶνε μία ἀπὸ τὰς ὠραιότερας τῆς ζωῆς μου... Θεέ μου!

Ὅτε δὲ ὁ στασιαστὴς ἐνεφανίσθη προέβη πρὸς αὐτὸν κλονιζόμενος, εὐχαριε, μὲ ἀνοικτὰς τὰς ἀγκάλας.

Τότε ἀπαθῶς ὁ Μελγαρέχος ἔσυρεν ἀπὸ τῆς ζώνης του πιστόλιον καὶ ἐκ τοῦ συστάδην ἐπυροβόλησε κατὰ τοῦ νικητοῦ του. Ὁ Βέλζου ἔπεσεν ἄπνους ἐν τῷ ἄμα. Μεταξὺ τῶν παρεστώτων ἠκούσθη κραυγὴ τις, ἐγένετο θόρυβός τις... πλὴν οὐδεὶς ἐκινήθη. Ὁ Μελγαρέχος στραφεὶς προσέβλεψεν αὐτοὺς κατὰ πρόσωπον. Εἶτα μετέβη εἰς τὸν ἐξώστην, ἀπέσπασε τὴν ἐθνικὴν σημαίαν καὶ σείων αὐτὴν ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν του ἀνέκραξε:

— Ζήτω ὁ πρόεδρος Μελγαρέχος!

Κάτωθεν ὁ πιστὸς δὸν Λουὶ ἐπανάλαβεν:

— Ζήτω ὁ πρόεδρος Μελγαρέχος.

Καὶ τὸ ἐντὸς καὶ ἐκτὸς πλήθος ἐμβρόντητον, ἐννοοῦν τὸ σθένος τοῦ ἀνδρός, μετὰ στιγμὴν θάμβους, ἀνέκραξεν ἐπίσης ἐκ καρδίας καὶ ὁμοφώνως:

— Ζήτω ὁ Μελγαρέχος!... Ζήτω ὁ Μελγαρέχος!

(Μετὰφρασις)

X.

ΜΕΡΙΚΑ ΦΥΛΛΑ

ΕΚ ΤΟΥ ΙΔΙΑΙΤΕΡΟΥ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑΡ.ΟΥ ΜΟΥ

Εἶμαι κωφὸς καὶ ἀπὸ τὰ δύο ὦτα δι' ὅποιον μὸυ ἰμιλεῖ περὶ τοῦ παρελθόντος.

*

Ἀρχίζω νὰ πιστεύω ὅτι διὰ νὰ ἐπιτύχῃς ἀσφαλῶς δὲν χρειάζεται ἴσως τόσον νὰ δυσπιστῆς πρὸς τοὺς ἄλλους ὅσον πρὸς τὸν ἑαυτὸν σου.

*

Εἰς τὸ βάθος παντὸς παράφρονος πρέπει νὰ εἶνε πάντοτε ἓνας καλὸς ἄνθρωπος.

*

Πολλάκις φαίνεται κανεὶς ἀνόητος φοβούμενος μήπως φανῇ ἀναίδης καὶ φαίνεται ἀναίδης διὰ νὰ μὴ φανῇ ἀνόητος.

ΙΞΙΩΝ

ΛΑΟΓΡΑΦΙΑ

ΚΗΔΕΙΑ ΗΓΕΜΟΝΙΔΟΣ ΕΝ ΜΑΔΑΓΑΣΚΑΡ

Ἀνταποκριτὴς τοῦ παρισινοῦ Χρόνου ἐπέσπελλει αὐτῷ ἐκ τοῦ βασιλείου τῶν Χοβάς τὰς κάτωθι λεπτομερείας, ὧν αὐτόπτης ὑπῆρξε, περὶ κηδείας ἡγεμονίδος, ἐκ τοῦ βασιλικοῦ οἴκου τοῦ βασιλεύοντος τῆς χώρας ταύτης.

Ἡ ἡγεμονίς ἦτο ἀνεψιὰ ἐξ ἀδελφῆς τοῦ Ἀνδριανναμποανιμερίνα, βασιλέως τῆς Ἐμύρνης, ἐπομένως λίαν προβεβηκυῖα τὴν ἡλικίαν. Ὁξεῖα βρογχίτις, ἐξ ἧς ἔπασχεν ἀπὸ τινος χρόνου, προεμήνυε τὸ μοιραῖον τέλος.

Ἡ ἀγγελία τοῦ θανάτου, ὅπως μὴ διαταραχθῇ ἡ ἐορτὴ τῆς 1ης Ἰανουαρίου ἀνεβλήθη μέχρι τῆς ἐπαύριον εἰς κανονιοβολισμὸς ἠγγελε τὴν ἐναρξίν τοῦ πένθους.

Οἱ Μαλγάσιοι οὐδεμίαν ἄλλην θρησκευτικὴν τελετὴν ἔχουσι πλὴν τῆς νεκρωσίμου.

Κατὰ τὸν θάνατον μέλους τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας, ἅπασαι αἱ γυναῖκες λύουσι τὴν κόμην, οἱ ὀλίγοι δὲ ἐκ τῶν ἀνδρῶν οἱ φέροντες τὸν εὐρωπαϊκὸν ἱματισμὸν ἀπεκδύονται αὐτὸν, ὅπως καλύψωσι τοὺς ὄμους μὲ τὸ ἐθνικὸν ἱμάτιον *λαμπά*. Οἱ δούλοι περιβάλλονται μέλανα χιτῶνα, ζωννύονται τὸν *λαμπά* αὐτῶν κάτωθεν τῶν ὤμων καὶ ἐξέρχονται τῆς οἰκίας ἀσκεπεῖς τὴν κεφαλὴν.

Ὁ νεκρὸς μένει ἐκτεθειμένος πολλὰς ἡμέρας, ὅπως ἅπαντες δυνηθῶσι ν' ἀποδώσωσιν εἰς αὐτὸν τὸν ὕστατον χαιρετισμὸν. Τὸ νεκρὸν σῶμα τῆς ἡγεμονίδος εἶχε κατατεθῆ ἐν οἰκίᾳ ξυλίνῳ, ὅπερ κείμενον ὀπισθεν τῶν ἀνακτόρων τῆς βασιλείσεως ὑπῆρξεν ἡ κατοικία τοῦ Ἀνδριανναμποανιμερίνα. Πρῶτον ἐπλήθη καὶ περιεβλήθη μὲ τὸ ἐθνικὸν ἱμάτιον *λαμπά* ἐξ ἐρυθρὰς μετάξης ὑπὸ τῶν *λαράδρα* - *λάμπο*, εὐγενῶν, ἀπολαυόντων τούτου τοῦ προνομίου. Οἱ τοῖχοι τῆς αἰθούσης ἦσαν ἐπεστρωμένοι δι' ὑφασμάτων λευκῶν, τὸ δὲ φέρετρον ἦτο ἐπικεκαλυμμένον δι' ἐρυθροῦ μεταξίνου ὑφάσματος, ἐπὶ τοῦ ὁποίου ἦτο ἐμπεποικιλμένον χρυσοῖς γράμμασι τὸ ὄνομα τῆς ἡγεμονίδος. Παρὰ τοὺς πόδας τοῦ φερέτρου ἴσταντο δούλοι σείοντες ριπίδια μετάξινα ἐρυθρὰ καὶ μοιρολογίστρια ἐν τινι γωνίᾳ τοῦ οἰκήματος ἐμοιρολόγου, συγχρόνως δὲ τρεῖς θιάσοι μουσικῶν ἀνακρούοντες ὁμοῦ διαφόρους ἤχους περιεστοιχίζον τὸ οἶκημα.

Κατὰ τὰς τρεῖς ἡμέρας, καθ' ἃς διήρκεσεν ἡ ἔχθεσις τοῦ νεκροῦ σώματος, ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς Ταναναρίβας καὶ τῶν πέριξ παρήλασαν πρὸ τοῦ φερέτρου, ὅπως μεταβῶσιν εἰς τὸ ἀργυροῦν ἀνάκτορον, ἐνθα ἡ ἀδελφὴ καὶ ἡ θεῖα τῆς βασιλείσεως περιστοιχούμεναι ὑπὸ τῶν ἡγεμονίδων τοῦ βασιλικοῦ οἴκου ἐδέχοντο τὰ συλλυπητήρια